

Тема заняття: «Декоративний розпис. Основні види.»

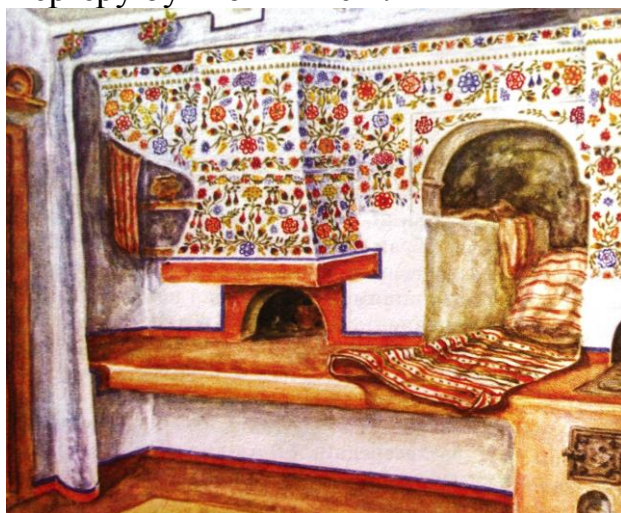
Використана література:

1. Кириченко М.А. Український народний декоративний розпис: Навч. посіб. – К.: Знання-Прес, 2006. – 228 с.
2. Антонович Є.А., Проців В.І., Свид С.П. Художні техніки у школі: Навч.- метод. посібник для студентів художньо-графічних факультетів вищих навчальних закладів. – К.: ІЗМН, 1997. – 64-70 с.

Народний декоративний розпис увійшов яскравою сторінкою в історію культури українського народу. До нього належать :

- настінний розпис культових приміщень(церков), жител і надвірних господарських споруд;
- багатобарвні декоративні малюнки на папері, відомі як малювки;
- станковий народний живопис і графіка;
- малюнки на склі;
- оздоблення розписом дерев'яних виробів (скринь, мисників, вуликів, віял, дерев'яного посуду, іграшок, музичних інструментів);
- розпис тканин;
- писанкарство.

Настінні розписи – це живописні зображення, виконані безпосередньо на стіні й пов'язані з архітектурою. На території України цей вид мистецтва відомий з часів Київської Русі. Найпоширенішим видом народного декоративного малювання був настінний розпис селянських хат, комор і деяких надвірних споруд . У настінних розписах, як і в щирій задушевній пісні, народ передав своє світосприймання, свої мрії, настрої. Розмальована красива хата завжди була гордість господарю. Народні майстрині розписували будівлі кольоровими глинами, крейдою, сажею та саморобними рослинними фарбами, які виготовляли з листя, кори, квітів, ягід. Орнаментальний настінний розпис був найбільше поширений у селах на півдні України, менше - в центральному регіоні. Сільські малювальниці з особливою любов'ю прикрашали інтер'єр та екстер'єр житла зображенням чарівних квітів, ягід калини, фантастичних птахів. Внутрішні розписи хат зазвичай багатші та різноманітніші від зовнішніх. Головним місцем для розписів і композиційним центром оздобленого інтер'єру був комин печі.

Мальовка – декоративний малюнок на тонкому папері, виконаний аніліновими фарбами – «манійками», що прийшов на зміну настінному розпису в оформленні інтер'єру хати. З кінця ХІХ ст., відколи винайдено яскраві анілінові барвники, майстрині настінного розпису починають малювати не на стінах, а на паперових аркушах-мальовках відповідного розміру та формату. Ці паперові прикраси - квіти в овалі, вазони-букети, стрічки-фризи, прямокутні килимки – наклеювали на стіни, дотримуючись традиційних правил оздоблення хатнього інтер'єру (на комині та сволоці, над вікнами та полом). На мальовки був великий попит, оскільки їх було легко перевозити, замінювати новими. Їх можна було придбати на будь-який смак на ярмарках. З початку ХХ ст. відомим центром виготовлення мальовок стає с. Петриківка Дніпропетровської області. Петриківці розчиняли анілінові барвники в яєчному жовтку, молоці, природному вишневому клеї, а малювали саморобним пензликом із котячої шерсті.

Водночас із мальовками в багатьох регіонах України народжуються і витинанки, тобто декоративні вирізки з кольорового паперу.

Декоративний станковий живопис і графіка. Декоративні малюнки, виконані на папері народними майстрами, так звані мальовки, поступово відокремились від стіни, в 1930-х роках почали перетворюватись у станковий декоративний розпис, що має самостійне художнє значення. Центром розвитку цього виду мистецтва стала Київщина. Насамперед цьому сприяли відомі народні майстрині з с. Веселинівки Баришівського району Ганна Собачко-Шостак і Параска Власенко, твори яких із часом усе більше набували завершеності в малюнку, гармонійності кольорів, декоративності.

Серед народних майстринь, які зробили значний внесок у розвиток декоративного станкового живопису і графіки, слід відзначити народну художницю з с. Богданівки Яготинського району на Київщині **Катерину Василівну Білокур** (1900- 1961). Вона створила десятки пейзажів, натюрмортів, портретів. Її полотна «Квіти за тином», «Сніданок», «Польові квіти», «Цар-колос», «Урожай» - це передусім ліричне освідчення в любові до рідної природи, висловлення вдячності їй за красу, велич, благородство, якими вона оточує людину. Розквіт її творчості припадає на післявоєнні роки.

Життя і творчість народної художниці України, лауреата Національної премії імені Т.Г. Шевченка **Марії Авксентіївни Приймаченко** (1909 – 1998) пов'язані з рідним селом Болотне Іванківського району на Київщині, де вона працювала в галузі станкової графіки, створюючи образи чарівних рослин, казкових птахів, фантастичних тварин, які органічно переплітає з навколишньою дійсністю. Звірі та птахи, яких вона створює з уяви, Казкові істоти химерних форм, часто квіткоподібні, з крилами-вишиванками, добрі та симпатичні («Бусли прилетіли», «Танцює лебедиха», «Іде звір з рогами»). Секрети своєї майстерності вона передала сину Федору («Павич»)

Малюнки на склі були поширені на території західної України. Цією технікою виконували ікони для каплиць та житла. Їх виконують олійними фарбами, які розводять оліфою, а найкраще олійним лаком, тоді робота швидко сохне. Техніка роботи нескладна. Беремо рівно обрізану у формі прямокутника шибку скла такої величини, якої повинен бути малюнок. Скло обмиваємо добре милом і ганчіркою витираємо насухо. Скляну шибку слід мити з обох сторін.

Малюнок на папері виконуємо чіткими узагальненими лініями. Необхідно пам'ятати, що зображення на склі буде завжди дзеркально протилежне. Малюнок підкладаємо під скло. Через скло добре і чітко бачимо малюнок. Беремо м'який тонкий пензель (для акварельних фарб) № 1, 2, 3 і чорну туш чи гуаш з клеєм ПВА. Чорною фарбою акуратно проходимо по контуру всього малюнка. Стараємось, щоб контур був однаковим та рівним. Якщо в контурі є невеликі огріхи, його можна поправити, зачистивши обережно лезом, або ж скальпелем. Туш досить швидко висихає. Коли малюнок просохне, по ньому можна малювати олійними фарбами, тобто заповнювати площини зображення кольором. Починаємо роботу кольором з дрібних деталей. Тло малюнка заповнюється в кінці. Малюнок на склі не можна виконати за один сеанс, тому що олійна фарба не відразу сохне. В школі практикують виконання такого розпису з використанням гуашевих фарб. Обов'язковим є додавання до цих фарб клею ПВА, оскільки при висиханні він утворює плівку, яка при нанесенні наступного шару фарби, не дозволяє розмивати уже готові частини зображення. Готовий малюнок відкладають для повного висихання. Суху шибку повертаємо фарбою вниз. Під скло підставляємо картон, або щільний папір потрібного кольору, і оформляємо малюнок в рамочку.

Запитання для самоконтролю:

1. Які види народного декоративного розпису існували на території України ?
2. Охарактеризуйте настінні розписи.
3. Що таке «мальовки»?
4. Розкажіть про народних майстрів декоративного станкового живопису та графіки.
5. Охарактеризуйте технологію виконання малюнка на склі ?